

Запорізький державний медичний університет

Кафедра суспільних дисциплін

Методичні рекомендації

для викладачів

до практичного заняття з дисципліни

ІСТОРІЯ УКРАЇНИ

на 1 курсі медичних та фармацевтичних факультетів

освітньо-кваліфікаційного рівня «Магістр»

спеціальностей 222 «Медицина», 228 «Педіатрія», 221 «Стоматологія»,

226 «Фармація, промислова фармація», 226 «Фармація»

Тема: Козацька доба (XV– XVIII ст.). Україна імперської доби (кінець XVIII ст. - початок XX ст.).

Запоріжжя 2020

Склали: доцент Бідзіля Петро Омелянович,
ст.викладач Дідик Сергій Сергійович,
викладач Касаткіна Катерина Андріївна.

Методичні рекомендації обговорені та ухвалені на засіданні кафедри суспільних дисциплін і рекомендовані до затвердження цикловою методичною комісією

« 16 » березня 2020р. Протокол № 9

Зав.кафедри суспільних дисциплін, д.ф.н., професор

Утюж І.Г.

Методичні рекомендації затверджені на засіданні циклової методичної комісії суспільних та гуманітарних дисциплін та рекомендовані для використання в освітньому процесі

« » _____ 2020р. Протокол № _____

Голова комісії, д.філ.н, професор

Гребенюк Т.В.

Актуальність теми:

Важливість Козацької доба історії України полягає у тому, що на теренах України з'явиться українське козацтво – сила, яка стане на захист українського народу, стане новою елітою українського суспільства. Саме козацько-старшинська верхівка з гетьманом Б. Хмельницьким відновить українську державність у формі козацької держави – Гетьманщини. Гетьманщина проіснує більше 100 років. Нажаль, після смерті Б. Хмельницького почнеться процес інкорпорації козацької держави до складу російського царства, а з XVIII ст. – Російської імперії. Довгий час Гетьманщина буде автономним утворенням у складі Росії, зі своїм самоврядуванням, адміністративно-територіальним устроєм, збройними силами. У кінці XVIII ст. російський уряд скасує Гетьманство, ліквідує Запорізьку Січ та остаточно інкорпорує козацьку державу до складу Російської імперії.

З кінця XVIII ст. і до 1917 року українські землі будуть розділені між двома імперіями – Російською і Австро-Угорською. Незважаючи на відсутність власної держави і державності, процес формування українського народу продовжився. У XIX ст. на українських землях Галичини і Наддніпрянщини розпочався процес Національного Відродження, який прискорив процес націотворення. У XIX–XX ст. українці стають нацією, отримують досвід політичної боротьби, утворюють українські національні партії, беруть участь у «Весні народів» 1848–1849 рр., Революції 1905–1907 рр., а українське питання стає питанням політичним.

I. Мета навчання:

Загальна: Отримати ґрунтовні знання з історії українського народу зазначеного періоду. Навчитися абстрактно мислити, здійснювати аналіз інформаційних джерел: наукову літературу, історичні та картографічні джерела інформації.

Освітня: З'ясувати роль і значення козащини в історії Українського народу. Проаналізувати основні періоди генезису, становлення та оформлення козацького стану. Отримати глибокі теоритичні знання з даного періоду української історії. З'ясувати причини появи української козацької держави – Гетьманщини. Проаналізувати роль Б.Хмельницького у процесі утворення Гетьманщини. З'ясувати причини Руїни та знищення Гетьманщини. Отримати глибокі теоритичні знання з даного періоду української історії. З'ясувати становище українських земель на межі кінця XVIII- поч. ХХ. Виявити особливості перебування українських територій під владою Відня і Москви. Проаналізувати економічний, культурницький, політичний розвиток українських земель. Отримати глибокі теоритичні знання з даного періоду української історії.

II. Кінцеві результати засвоєння теми

Відповідно вимогам стандарту магістерського рівня, студенти після вивчення даної теми повинні:

Знати: Основні етапи становлення і розвитку козацтва; головних держаних діячів зазначеного періоду; причини ліквідації Запорізької Січі та Гетьманщини у другій половині XVIII. Особливості перебування українських земель під владою Австрійської та Російської імперії: економічний розвиток, суспільно-політичне та культурно-релігійне життя. Основні події I світової війни, які пов'язані з українськими землями.

Вміти: аналізувати і характеризувати етапи історії українського козацтва; здійснювати аналіз і порівняння статусу українських земель у складі імперій Російської та Австро-Угорської; оперувати основними історичними термінами та поняттями; постійно вдосконалювати свій загально-освітній рівень; аналізувати і опрацьовувати історичні документи; працювати з картами.

Мати фахові (предметні компетенції): здатність до самостійного та критичного мислення, чітко висловлювати власні думки, ідеї, погляди; вміти аргументовано відстоювати власну точку зору.

III. Термін заняття __2 акад. години

IV. План проведення заняття

1 Організаційна частина:

Контроль відвідування. Ознайомлення студентів з темою, метою та планом заняття. Визначення критеріїв оцінювання (5 хвилин)

2 Вступна частина:

Контроль викладачем базисного рівня знань студентів з даної теми на підставі їх самостійної підготовки к заняттю методом усного опитування або вхідного тест-контролю (перелік питань або зразки тестів пропонуються в розділі V) (15 хвилин).

3 Основна частина:

Вивчення, конспектування, дискусія студентів та пояснення викладачем найбільш важливих термінів, понять, певних проблематичних питань теми з використанням методичних рекомендацій для студентів. Розбір і засвоєння графологічної структури теми. Виконання практичного завдання за варіантами та формами (групова, індивідуальна). Перевірка та оцінка виконаних завдань. (60 хвилин)

4 Самостійна робота студентів:

1. Проаналізуйте листа гетьмана Г.Тискіневича (1610 р.) та промову волинського українського шляхтича Л. Деревинського. З'ясуйте причини виступів запорозьких козаків.

2. Ознайомтеся зі змістом Куруківської угоди (1625 р.). У чому полягав її компромісний характер? Які вимоги козаків були задоволені?

3. Як Ф.Обухович у «Щоденнику...» описує повстання козацтва на чолі з І. Сулимою?

4. Проаналізуйте Ординацію 1638 р. Війська Запорізького. У чому обмежувалися права козацтва?

5. Проаналізуйте Зборівський договір 1649 р. Доведіть, що саме цей договір мав дійсно вагоме значення для закладення підвалин козацької державності.

6. На підставі договору між шведським королем Карлом XII та українським гетьманом Іваном Мазепою (1708 р.), з'ясуйте: Чиї інтереси захищав гетьман? Чого прагнув? Що обіцяв Карл XII?

7. Проаналізуйте указ Петра I про утворення Малоросійської колегії. Як цар визначив її функції? Яким був її штат? Що це були за люди?

8. Ознайомтеся з указом Катерини II про ліквідацію гетьманства та утворення Малоросійської колегії (1764 р.). З'ясуйте, які повноваження отримала Малоросійська колегія? Чому гетьмана К. Розумовського було звільнено «за його проханням»?

9. Почитайте Статут Кирило-Мефодіївського товариства. З'ясуйте, у чому полягали прогресивні погляди братчиків? Які завдання ставили?

10. Використовуйте зміст «Емського указу» (1875р.), назвіть заходи імперської влади, направлені на заборону і обмеження вживання української мови.

Індивідуальний контроль результатів рішення. (15 хвилин)

5 **Заклучна частина:**

Заклучний тестовий контроль знань та умінь з теми. Виставлення кожному студенту оцінки. Домашнє завдання. (30 хвилин)

Академічна перерва 10 хвилин

Разом 90 хвилин

V. Перелік контрольних питань

Контрольні питання

1. Назвіть причини виникнення козацтва.
2. Охарактеризуйте Січ як козацьку республіку.
3. Охарактеризуйте козацько-селянські повстання кінця XVI-початку XVII ст. і зробіть висновок про їх історичне значення.
4. Назвіть причини, мету Української національної революції і визначте її періоди.
5. Яке значення мав Зборівський договір?
6. Назвіть етапи укладення Українсько-Московської державної угоди, її зміст і визначте, в чому вона була оформлена неявно.
7. Якою була українська держава, створена в перші роки революції?
8. Гадяцький договір 1658 р., його зміст та значення.
9. Визначте політику Петра I щодо України.
10. Чим була викликана переорієнтація зовнішньої політики І. Мазепи? Хто він насправді?
11. У чому суть і значення Конституції Пилипа Орлика?
12. Розкажіть про основні ознаки кризи феодально-кріпосницької системи.
13. Охарактеризуйте основні програмні документи Кирило-Мефодіївського товариства.
14. Назвіть реформи, які проходили в другій половині XIX т. в Російській імперії.
15. Які основні течії в суспільно-політичному житті України другої половини XIX ст.?
16. Які основні революційні події відбулися в Україні в 1905-1907 р

17. У чому полягав трагізм українського народу в ході першої світової війни?
18. Які основні битви і бої відбулися на українських землях у 1914-1917 рр.?
19. Яку позицію зайняли царський та австро-угорський уряди щодо діяльності громадських організацій?
20. Як вплинула перша світова війна на економічне і політичне становище України?

VI. Графологічна структура теми

VII. Найбільш важливі термінологічні поняття та теоретичні питання теми:

козак, Січ, Кіш, Вольності Війська Запорозького, уходники, реєстровці, запорожці, реєстр, отаман, старшина, Національно-визвольна війна, буржуазна революція, Руїна, Гетьманщина, Генеральна Рада, Генеральна старшина, полковник, сотник, сотня, полк. Руська трійця, національне відродження, «Енеїда», капіталізм, промисловий переворот, криза феодалізму, модернізація.

VIII. Завдання для самостійної роботи студентів

Підготуйте доповіді на теми:

Монархічні прагнення Богдана Хмельницького. Основні етапи Українська національна революція (1648-1676 рр.). Кирило-Мефодіївське братство. Особливості проведення селянської реформи в Російській і Австро-Угорській імперіях. Українці у I світовій війні.

IX. Підсумковий контроль знань

1. Підняв престиж козацького війська, воював проти турків у Хотинській війні, уславився морськими походами, це гетьмана

- А) Самійло Кішка
- Б) Петро Конашевич-Сагайдачний
- В) Михайло Дорошенко
- Г) Тарас Федорович

2. За умовами Зборівського договору козацька територія охоплювала

- А) Київське воєводство
- Б) Чернігівське та Брацлавське воєводства
- В) Київське, Чернігівське та Брацлавське воєводства
- Г) Київське та Брацлавське воєводства

3. Завданням I Малоросійської колегії було

- А) розширити права і привілеї Гетьманської України, розширити владу гетьмана
- Б) обмежити владу гетьмана, включити Гетьманську Україну до системи управління Росії
- В) покращити систему управління Гетьманською Україною
- Г) модернізувати систему судочинства у Гетьманській Україні

4. Засновниками «Руської трійці» були

- А) М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Гергелик
- Б) М. Шашкевич, І. Франко, Я. Головацький
- В) М. Лубківський, І. Вагилевич, Я. Головацький
- Г) М. Шашкевич, І. Вагилевич, Я. Головацький

5. Найбільш активно українське питання піднімалося у

- А) I й III державній Думі
- Б) II й III державній Думі
- В) I й II державній Думі
- Г) III й IV державній Думі

Х. Методичне забезпечення

1. Історія України : навч.-метод. посіб. для підготовки до семінар. занять та самостійної роботи (для студентів закладів вищої освіти МОЗ України денної форми навчання) / упоряд. : П.О. Бідзіля, С.С. Дідик. – Запоріжжя : ЗДМУ, 2018.

2. Історія України: навч.-метод. посіб. для студ. вищ. мед. навч. закл. (денної форми навчання) / уклад.: П.О. Бідзіля, С.С. Дідик. - Запоріжжя : ЗДМУ, 2016. - 198 с.

3.Тези лекції з даної теми

XI. Рекомендована література:

Базова:

1 Історія України : підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. II-IV рівнів акредитації / В. А. Качкан [та ін.] ; за ред. В. А. Качкана. - К.: ВСВ Медицина, 2014. - 360 .

2 Історія України: Хрестоматія / Упоряд. В.М. Литвин. — К. : Наук. думка, 2013. — 1056 с. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://history.org.ua/LiberUA/978-966-00-1312-4/978-966-00-1312-4.pdf>

3 Хрестоматія з історії України/ Упор. та автор комент. О. М. Уривалкін. -. К. : КНТ. 2007. – 520 с.

Допоміжна

1. Смолій В. А., Степанков В. С. Українська національна революція (1648-1676 рр.) / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. – К.: Альтернативи, 1999. – 352с.

2. Сарбей В. Г. Національне відродження України / За заг. ред. В. Смолія. НАН України. Інститут історії України. – К.: Альтернативи, 1999. – 336 с.

3. Гуржій О. І., Чухліб Т. В. Гетьманська Україна / За заг. ред. В. Смоля. НАН України. Інститут історії України. — К.: Альтернативи, 1999. — 304 с.
4. Українська держава другої половини XVII–XVIII ст.: політика, суспільство, культура. — К.: Інститут історії України НАН України, 2014. — 671 с.